

RECENZE KNIHY

Groopman J.: Jak doktoři myslí

Nakladatelství Houghton Mifflin Company, New York, 2007,
v České republice vydal Columbus, spol. s r.o., Praha, 2009. 300 stran. Překlad Zdeněk Hajník.

Medicínské prostředí a vztahy mezi lékaři a pacienty byly a stále budou atraktivním námětem pro písemné projevy od románů, detektivek, popularizačních statí až po literaturu faktu. Vždy úspěšnější byly ty práce, jejichž autoři se co možná nejlépe seznámili s dějově daným prostředím.

Tato kniha je jiná. Zcela určitě proto, že autorem je významný představitel Harvardské lékařské fakulty a rovněž vedoucí oddělení experimentální medicíny v Beth Israel Deaconess Medical Center v Bostonu. Je ve svém oboru uznávaným odborníkem, který publikoval více jak sto padesát vědeckých článků, a je zároveň dopisovatelem význačných časopisů, v nichž informuje veřejnost o aktuálních medicínských problémech, a formou redakčních článků rovněž glosuje současné politické dění.

Kniha je řazena do několika kapitol, ve kterých autor postupně získává odpověď na položenou otázku „jak doktoři myslí“ při své práci, tedy jak umí naslouchat svým pacientům, jak umí s nimi komunikovat, jak dokážou být soustředěni při společném rozhovoru, jak se musí oprostit od pozitivních i negativních emocí, předčasných úsudků. Všechno to je nezbytně nutné ke stanovení správné diagnózy, po níž následuje kvalitní léčba. Je důležité uvědomit si, že odbornost se dá získat nejen patřičným celoživotním vzděláváním, dlouhodobou praxí, ale též využíváním zpětných vazeb, které v případě rozhodování připomenou technické chyby a špatné rozhodování v minulosti.

Současně autor upozorňuje na problematiku léčení dětí, zejména těch, s nimiž nelze navázat verbální kontakt, a veškeré informace lze získat jen od rodičů, kde často bývá sporné, jak své děti znají a jak jsou emočně k nim vázáni. Zde je obzvlášť nutné najít dostatečný čas pro řádné vyšetření a pro srozumitelnou informaci rodičům.

V jedné z kapitol nazvané „Nejistota odborníka“ dr. Groopman popisuje pocity, které každý lékař, ať pracuje v kterémkoli oboru medicíny, dob-

ře zná. Cituje prof. Eddyho, který říká, že „Nejistota se vkrádá do lékařské praxe všemi jejími póry. Ať už lékař stanovuje diagnózu, vybírá léčebný postup a odhaduje pravděpodobnost jeho efektivity, zkoumá výsledky a nakonec vydává komplexní rozhodnutí o daném případě, pohybuje se často na velmi kluzkém povrchu.“ Je to pregnantní vysvětlení požadavku zodpovědnosti a plného nasazení příslušného lékařského týmu.

Lékařovu práci stále více ovlivňuje kromě odborných poznatků též marketing a finanční stránka, často limitující jeho činnost. Kromě toho lze hovořit též o etickém marketingu léčiv, tedy stále silícím vlivu farmaceutických firem na preskripci jejich léků. Řada lékařů má problém odolat deklarovaným výhodám při preferenci léků jistých firem a ignoruje nejen etický vztah ke svému pacientovi, ale též otázku vhodnosti a naprosté bezpečnosti preskripce.

Autor všechny stručně nastíněné myšlenky v této recenzi prezentuje na mnoha příkladech ze své praxe, z pracovišť svých kolegů a spolupracovníků. Své „nejistoty“ konzultuje s předními americkými odborníky, popisuje i úspěšná a neúspěšná léčení, která sám na sobě zažil. Je velmi kritický k sobě i ostatním, zaměřuje se především na poučné případy, které vlivem povrchní a nesoustředěné komunikace s pacientem, nedostatečné rozvahy a zkušenosti mohly končit i tragicky.

Konstatuje, že „Ti, kteří medicínu vnímají jako obchod a ne jako poslání, chtějí péči rozdělit na pevně dané jednotky a usilovat o co nejvyšší výkonnost. Jenže ordinace není výrobní linka.“

Knihu, která je dobře přeložena, lze doporučit klinickým i ambulantním lékařům. Určitě v ní najdou řadu myšlenek a postřehů z praxe, se kterými se ztotožní.

Doc. MUDr. Jan Veverka, CSc.